

Vispārējās tiesas spriedumi

lietās T-115/23 | *Debreceni Egyetem*/Padome, T-132/23 | *Óbudai Egyetem*/Padome, T-133/23 | *Állatorvostudományi Egyetem*/Padome, T-138/23 | *Semmelweis Egyetem*/ Padome, T-139/23 | *Miskolci Egyetem*/Padome un T-140/23 | *Dunaújvárosi Egyetem*/Padome

Paziņojums presei Nr. 136/26

Luksemburgā, 2026. gada 30. septembrī

Tiesiskums: Vispārējā tiesa noraida sešu Ungārijas universitāšu sūdzības par aizliegumu no Savienības budžeta finansēt sabiedrības interešu trastus vai šādu trastu īpašumā esošus subjektus

Ar šiem spriedumiem tā precizē nosacījumus, saskaņā ar kuriem tiek pieņemti pasākumi Savienības budžeta aizsardzībai, pamatojoties uz Nosacītības regulu.

2021. gadā daudzu Ungārijas augstākās izglītības iestāžu, kuras iepriekš bija valsts īpašumā, dibināšanas un pārvaldības tiesības tika nodotas sabiedrības interešu trastiem.

Lai aizsargātu Savienības budžetu pret tiesiskuma principu pārkāpumiem Ungārijā, Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Nosacītības regulu ¹ pieņēma lēmumu ², kurā tostarp ietverta norma, kas aizliedz Eiropas Komisijai, izpildot Savienības budžetu, noslēgt juridiskas saistības ar sabiedrības interešu trastu vai šāda trasta īpašumā esošu subjektu.

Šajā kontekstā sešas Ungārijas universitātes ir lūgušas Eiropas Savienības Vispārējo tiesu atcelt šo tiesību normu. Tās izvirza pamatus, kas lielā mērā ir līdzīgi, taču daži no tiem nav iekļauti visās prasībās. Šie pamati galvenokārt balstās uz Padomes kompetences neesību pieņemt apstrīdēto tiesību normu, uz pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi, uz Nosacītības regulas pārkāpumu un tostarp uz faktu, ka aplūkotās iestādes nav individuāli pārkāpušas tiesiskuma principus, uz faktu, ka nav saiknes starp iespējamajiem tiesiskuma principu pārkāpumiem un to ietekmi uz Savienības budžetu, kā arī uz samērīguma principa pārkāpumu, uz akadēmiskās brīvības aizskārumu ³ un uz pakalpojumu sniegšanas brīvības, kā arī uz LESD 165. un 179. panta pārkāpumu.

Vispārēja tiesa noraida visas sešas atcelšanas prasības.

Pirmkārt, saistībā ar iespējamo **Padomes kompetences pieņemt apstrīdēto tiesību normu neesību** Vispārējā tiesa nospriež, ka tā ir īstenojusi savu ekskluzīvo kompetenci attiecībā uz budžeta izveidi un izpildi, nevis kompetenci izglītības un pētniecības jomās. Turklāt, tā kā Savienībai katrā ziņā ir atbalsta kompetence un dalīta kompetence šajās jomās, tā bez šaubām var uz laiku apturēt budžeta izpildi saistībā ar programmām, piemēram, *Erasmus+* un *"Apvārsnis Eiropa"*, konkrētās dalībvalstīs, tostarp tiesiskuma principu pārkāpuma gadījumā.

Otrkārt, attiecībā uz pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi Vispārējā tiesa ir atzinusi, ka **Padome pietiekami detalizēti un izsmeltoši ir norādījusi pamatojumu, kālab tika pieņemta apstrīdētā tiesību norma**. No tās lēmuma izriet, ka apgalvotie tiesiskuma principu pārkāpumi esot radušies **Ungārijas faktiskajā situācijā un tiesiskajā regulējumā**, kas neliedzot augstākā līmeņa amatpersonām, tostarp augstākā līmeņa politiskajiem vadītājiem, piedalīties sabiedriskas nozīmes aktīvu pārvaldības fondu valdēs. Padome šo pārkāpumu aplūko, ņemot vērā tiesiskās drošības principu, izpildvaras patvaļas aizliegumu un varas dalīšanas principu, un šajā gadījumā šis pārkāpums konkrēti saistīts ar iespējamiem interešu konfliktiem.

Treškārt, par Nosacītības regulas pārkāpumu, kas saistīts ar tiesiskumu, Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka **Savienības**

tiesa šajā gadījumā veic pilnīgu pārbaudi, tostarp par Savienības budžeta aizsardzības pasākumu pieņemšanas nosacījumiem.

Attiecībā uz **tiesiskuma principu pārkāpuma esību** Vispārējā tiesa norāda arī, ka Nosacītības regula attiecas gan uz individuāliem, gan sistēmiskiem tiesiskuma principu pārkāpumiem. Tomēr tā konstatē, ka šajā gadījumā pārkāpums ir sistēmisks, jo tas izriet no **Ungārijas sistēmiskas nespējas vai nevēlēšanās novērst lēmumus, kas pieņemti, pārkāpjot interešu konfliktu jomā piemērojamos tiesību aktus**. Tādējādi tā secina, ka, lai konstatētu tiesiskuma principu pārkāpuma esību, nebija jāpierāda individuāli pārkāpumi un ka šis pārkāpums ir pietiekami juridiski pierādīts.

Visbeidzot – Vispārējā tiesa uzskata, ka **pastāv faktiska un pietiekami tieša saikne starp tiesiskuma principu pārkāpumiem un to ietekmi uz Savienības budžetu**. Proti, sabiedrības interešu trastiem un līdz ar to augstākā līmeņa amatpersonām un augstākā līmeņa politiskajiem vadītājiem, kas piedalās to valdēs, ir plašas pilnvaras attiecībā uz augstāko izglītības iestāžu, piemēram, prasītāju, budžeta, darbības un organizatoriskajiem jautājumiem. Tādējādi pastāv faktisks un nopietns risks, ka Savienības finansēto programmu, akadēmisko mācību, pētniecības un attīstības projektu, kā arī personāla atlases izvēle var tikt tieši politiski ietekmēta. Proti, Vispārējā tiesa konstatē, ka programmās *Erasmus+* un “Apvārsnis Eiropa” sabiedrības interešu trastiem var būt nozīme Savienības līdzekļu izmaksāšanā galasaņēmējiem. Konkrētāk – programmas *Erasmus+* gadījumā pastāv risks, ka interešu konflikti traucēs to studentu atlasei, kuri ir labuma guvēji, un it īpaši citās dalībvalstīs īstenoto atbilstošo kursu izvēlei un savstarpējai atzīšanai, tādējādi atlases procesā tiek ieviesti apsvērumi, kas pārsniedz akadēmisko nopelni novērtēšanu. Ņemot vērā politiskās kontroles plašo nozīmi un interešu konfliktu risku, Padome Vispārējā tiesā ir apstiprinājusi, ka visi iekšējie procesi, akadēmiskās procedūras un pārvaldības struktūras, kas iesaistītas Savienības līdzekļu izmantošanā, esot pakļautas ārējai ietekmei, kas varētu izraisīt nepareizu Savienības līdzekļu izmantošanu. Tomēr Savienības finanšu interešu aizsardzība nozīmē, ka tās finanšu līdzekļi netiek izmantoti, lai finansētu struktūras, kuru darbības kārtība pārkāpj tiesiskuma principus.

Ceturtkārt, attiecībā uz apstrīdētās tiesību normas **samērīgumu** Vispārējā tiesa norāda, ka tā ir samērīga un ļauj sasniegt vispārējo interešu mērķi aizsargāt Savienības budžetu. Vispirms Vispārējā tiesa atgādina, ka Nosacītības regulas mērķis ir aizsargāt Savienības budžetu, nevis sodīt par tiesiskuma principu pārkāpumiem dalībvalstī kā tādiem. Pēc tam tā norāda, ka nav pierādīts, ka pastāvētu cits mazāk ierobežojošs pasākums, kas ļautu sasniegt šo mērķi. Proti, apstrīdētā tiesību norma attiecas tikai jaunām juridiskām saistībām, un tā neietekmē programmas, kas jau bija uzsāktas tās spēkā stāšanās dienā. Turklāt Ungārijas universitātes, kuras nav sabiedrības interešu trastu īpašumā, kā arī to studenti, mācībspēki un pētnieki, joprojām var gūt labumu no Savienības finansētām izglītības un pētniecības programmām. Tādējādi netiek ietekmēts kopējais līdzekļu piešķirums. Visbeidzot Vispārējā tiesa noraida argumentu, ka neesot ņemta vērā iespējama ietekme uz galasaņēmējiem un labuma guvējiem. Tas, ka šī ietekme ir ņemta vērā, it īpaši izriet no fakta, ka apstrīdētā tiesību norma ir vismazāk ierobežojošais pasākums attiecībā uz programmām, kas tās spēkā stāšanās dienā jau bija uzsāktas, un ka tā neietekmē Ungārijas pienākumus saistībā ar attiecīgo programmu un fondu īstenošanu, it īpaši saistībā ar galasaņēmējiem un labuma guvējiem.

Piektkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka **apstrīdētais pasākums neaizskar akadēmisko brīvību**. Šajā kontekstā Vispārējā tiesa atgādina, ka šī brīvība ietver prasību par augstākās izglītības iestāžu autonomiju no valsts iestādēm, tostarp no izpildvaras. Tomēr šajā gadījumā tā secina, ka apstrīdētā tiesību norma ir **finansiāla rakstura pasākums** un tajā nav ietverts **aižliegums vai noilgums attiecībā uz augstākās izglītības iestāžu akadēmiskajām vai zinātniskajām darbībām**. Tādējādi tas, ka dalībvalstis nopietnu tiesiskuma principu pārkāpumu gadījumā, tostarp īstenojot kompetenci augstākās izglītības, profesionālās izglītības un pētniecības un attīstības organizēšanā, var piemērot korektīvus pasākumus, pats par sevi nav Hartas 13. pantā paredzētās akadēmiskās brīvības aizskārums. Proti, fakts, ka tādām pētniecības un zināšanu izplatīšanas organizācijām kā universitātes, pētniecības institūti, pētnieki vai pētniecības grupas, tiek atteikti finanšu līdzekļi, pats par sevi nav akadēmiskās brīvības aizskārums vai ierobežojums, ciktāl lēmums nepiešķirt finanšu līdzekļus ir pamatots ar zinātniskiem apsvērumiem vai ar likumdevēja noteiktām izglītības un pētniecības un attīstības politikas pamatnostādnēm vai izriet no likumā nepārprotami noteiktiem vispārējo interešu mērķiem. Katrā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka pat tad, ja apstrīdētā tiesību norma aizskartu akadēmisko brīvību, tā esot pamatota un samērīga, ņemot vērā mērķi aizsargāt Savienības budžetu. Turklāt tā veicina izglītības iestāžu autonomijas saglabāšanu, līdz minimumam samazinot izpildvaras patvaļīgas iejaukšanās iespējas to organizācijā, un **tādējādi veicina akadēmiskās brīvības un tiesiskuma principu ievērošanu kā tādu**.

Sestkārt, saistībā ar pakalpojumu sniegšanas brīvības un LESD 165. un 179. panta pārkāpumu Vispārējā tiesa noraida šo pamatu. Attiecībā uz **pakalpojumu sniegšanas brīvību** tā atgādina, ka, lai gan judikatūrā no jēdziena “pakalpojumi” ir izslēgtas mācības, ko nodrošina atsevišķas valsts izglītības iestādes un ko finansē no valsts līdzekļiem, Tiesa tomēr ir iekļāvusi tās mācības, ko nodrošina izglītības iestādes, kuras galvenokārt tiek finansētas no privātiem līdzekļiem. Tomēr šajā gadījumā neviens no iesniegtajiem pierādījumiem Vispārējai tiesai nav ļāvis noteikt, vai augstākās izglītības iestāžu izglītības un pētniecības darbības galvenokārt tika finansētas no privātiem līdzekļiem. Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka minētās darbības nav “pakalpojumi” LESD 57. panta izpratnē. Katrā ziņā, pat ja runa būtu par pakalpojumiem vai ja pastāvētu pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums vai šķērslis, Vispārējā tiesa norāda, ka **apstrīdētajai tiesību normai ir vispārējo interešu mērķis un tā ir samērīga**.

Attiecībā uz **LESD 165. un 179. pantu** Vispārējā tiesa norāda, ka šajā gadījumā nevar atsaukties uz šiem pantiem, jo tās nav transversāla rakstura vispārējās piemērojamības tiesību normas. Tātad dažādie šajos pantos uzskaitītie elementi, mērķi un darbības nav obligāti jāņem vērā, piemērojot LESD tiesību normas par brīvas pārvietošanās pamatprincipu. Tomēr Vispārējā tiesa uzsver, ka brīvas pārvietošanās pamatprincips ir īpaši svarīgs izglītības, zinātniskās pētniecības un tehnoloģiju attīstības jomā, tostarp veidojot Eiropas zinātniskās izpētes telpu, kurā var notikt brīva zinātnieku, eksakto zināšanu un tehnoloģiju apmaiņa. Vispārējā tiesa precizē, ka, tā kā Savienība ir izveidojusi un finansē programmu *Erasmus+* un “Apvārsnis Eiropa”, tai ne vien jānodrošina, ka to stipendiju un programmu piešķiršana vai atsaukšana, kuru mērķis ir veicināt šo programmu labuma guvēju mobilitāti un brīvu pārvietošanos, nerada nepamatotu ierobežojumus tiesībām brīvi sadarboties pāri robežām, pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, bet tai arī jānodrošina, ka valstis, kas saņem finansējumu no programmām *Erasmus+* un “Apvārsnis Eiropa”, ievēro akadēmisko brīvību, lai sekmētu zinātnisko un akadēmisko izcilību.

PIEZĪME. Atcelšanas prasībā tiek lūgts atcelt Savienības tiesību aktiem pretrunā esošus Savienības iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru aktus. Ievērojot konkrētus nosacījumus, dalībvalstis, Eiropas iestādes un privātpersonas var vērsties Tiesā vai Vispārējā tiesā ar atcelšanas prasību. Ja prasība ir pamatota, tiesību aktu atceļ. Attiecīgajai iestādei jānovērš juridiskais vakuums, kas varētu rasties šī akta atcelšanas dēļ.

PIEZĪME. Apelācijas sūdzību, kas attiecas tikai uz tiesību jautājumiem, par Vispārējās tiesas nolēmumu var iesniegt Tiesā divu mēnešu un desmit dienu laikā no šī nolēmuma pasludināšanas brīža.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Vispārējai tiesai nav saistošs. Faktu un tiesiskā regulējuma izklāsts attiecas uz attiecīgo laikposmu un ir balstīts uz lietas materiāliem.

Spridumu [T-115/23](#), [T-132/23](#), [T-133/23](#), [T-138/23](#), [T-139/23](#) un [T-140/23](#) pilnteksts un rezumējums (ja tāds ir) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē spriedumu pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: *Stefaan Van der Jeught* ☎ (+352) 4303 2170.

Attēli no spriedumu pasludināšanas pieejami [Curia Web TV](#), kā arī [European Broadcasting Service](#) ☎ (+32) 2 2964106.

Palieciet ar mums!

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula \(ES, Euratom\) 2020/2092](#) (2020. gada 16. decembris) par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai.

² Padomes [Istenošanas lēmums \(ES\) 2022/2506](#) (2022. gada 15. decembris) par pasākumiem Savienības budžeta aizsardzībai pret tiesiskuma principu pārkāpumiem Ungārijā.

³ [Eiropas Savienības Pamattiesību hartas](#) 13. pants.